

UDK 305:364-47-055.1

Majda HRŽENJAK, Elli SCAMBOR:
ZAKAJ RAZISKOVATI SKRBBSTVENO DELO MOŠKIH? (Uvodnik)
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 969–984

V uvodnem članku avtorici raziskovanje skrbstvenega dela moških ume-
stita v širši kontekst študij spolov, sistemov blaginje, socialnih politik in
sociologije dela. Predstavita glavne teoretske pristope v raziskovanju spolne
delitve skrbstvenega dela s posebnim poudarkom na perspektivi moškosti,
konceptualizirani v kritičnih študijah moških in moškosti. Aktualne refleksije
in empirične raziskave o smernicah vključevanja moških v neformalno
in formalno skrbstveno delo v Evropi, ki jih avtorici predstavita, kažejo, da
lahko skrbstveno delo moških predstavlja nasprotje/alternativo tradicional-
nim in hegemonim moškostim, zato je vključevanje moških v skrbstveno
delo kompleksen proces identitetnih pogajanj. O tematiki moških v skrb-
stvenem delu premišljata tudi v neoliberalnem kontekstu spreminjanja trga
dela in moškosti ter nakažeta njene transformativne potenciale.

Ključni pojmi: moškosti, skrbstveno delo, kritične študije moških in
moškosti

UDK 305:316.346.36:364-47

Elisabetta RUSPINI: MILENIJCI, ENAKOST SPOLOV
IN SKRBBSTVENO DELO: ZNAMENJA REVOLUCIJE?
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 985–1000

Namen članka je analizirati izbrane vidike odnosa med generacijskim
obratom, enakostjo spolov, moškostjo in skrbstvenim delom, s posebnim
poudarkom na milenijski generaciji, torej skupini mladih ljudi, rojeni med
letoma 1982 in 1990. Analiza, ki temelji na pregledu literature in doseda-
njih empiričnih študij, prinaša nasprotujoče si rezultate. Na eni strani študi-
je kažejo, da milenijski moški in ženske spreminjajo tradicionalne spolne
vloge. Na drugi strani pa – v nasprotju s pričakovanji (običajno mislimo, da
je vsaka naslednja generacija bolj moderna, egalitarna in tolerantna kot prej-
šnja) – nekatere študije kažejo, da so za milenijce značilne manj egalitarne
spolne ideologije, če jih primerjamo s starejšimi generacijami.

Ključni pojmi: skrbstveno delo, enakost spolov, moški, moškost, genera-
cije, milenijci

Marina HUGHSON: SKRBNI MOŠKI IN SKRBNE MOŠKOSTI
NA BALKANSKI SEMIPERIFERIJ: TRANSFORMACIJA SKOZI
HIBRIDIZACIJO IN PROTISLOVJA

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1001–1016

Teoretski okvir članka se umešča v presečišče kritičnih študij moških in moškosti s teorijo semiperiferialnosti. Avtorica analizira glavne smernice v transformaciji spolnih režimov, vključno z očetovstvom, od osemdesetih let prejšnjega stoletja do sodobnosti. Analiza pokaže, da večje vključevanje moških v skrbstveno delo ni preprost in enosmeren razvoj, pač pa so emancipacijski učinki skrbstvenih praks za oba spola dvoumni, ker progresivno družbeno spremembo nadomesti proces nazadovanja (ang. de-development) semiperiferije znotraj širšega konteksta neoliberalne globalizacije. Za označevanje te spremembe avtorica vpelje nov koncept moške hegemonije, osnovane na oportuni hibridnosti.

Ključni pojmi: moški, hegemonie moškosti, skrbstveno delo, Balkan, semiperiferija, očetovstvo

UDK 316.4.063.22:316.346.2-055.1

Branko BEMBIČ: SPREJEMANJE SKRBNE IDENTITETE
V KAPITALISTIČNI DELITVI DELA

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1017–1034

Članek kritično pretresa pojem skrbne moškosti in domnevno povezavo med vpetostjo moških v skrbstveno delo, temu ustrezno identitetno spremembo in od tod izhajajoče emancipacijske učinke. Hipotezo skrbne moškosti avtor najprej sooči s teorijo družbene reprodukcije, nato omenjeno povezavo ovrednoti s podatki o spolni segregaciji profesionalnega skrbstvenega dela in s študijo primera v dveh domovih upokoјencev. Analiza pokaže, da empirična študija podpira tezo o upoštevanju vrednot, povezanih s skrbno moškostjo, vendar se učinki zdijo prej represivni kot emancipacijski.

Ključni pojmi: skrbne moškosti, teorija družbene reprodukcije, marksistična teorija, skrbstveno delo, kapitalistična delitev dela

Majda HRŽENJAK: SOUČINKOVANJE STRUKTURNIH IN IDENTITETNIH DEJAVNIKOV V PROFESIONALNEM SKRBBSTVENEM DELU MOŠKIH
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1035–1051

Članek na podlagi individualnih intervjujev razvija niansiran vpogled v strukturne in identitetne dejavnike, ki odvrčajo moške od skrbstvenih poklicev v otroškem varstvu, oskrbi starih in oseb z ovirami. Analiza pokaže, da razmeroma dobre delovne razmere v součinkovanju s poudarjeno hegemono konstrukcijo moškosti pritegnejo več moških v oskrbo oseb z ovirami v primerjavi z oskrbo starih in otrok. Zaradi odvrčajočih učinkov slabih delovnih razmer ter ospoljenih konotacij intimne nege in gospodinjskega dela ostaja delež moških v oskrbi starih izjemno majhen. V skrbi za otroke pa se kaže, da so konotacije feminiziranosti tega dela zaradi asociacij na materinstvo kulturno tako močne, da se kljub dobrim delovnim razmeram v to področje skrbi vključuje najmanjši delež moških.

Ključni pojmi: moškost, spolna identiteta, delovni pogoji, varstvo otrok, oskrba starih, oskrba oseb z ovirami

Palle STORM, Ruth LOWNDES: »DA, FANTJE TO ZMOREJO«:
IMIGRANTSKI SKRBBSTVENI DELAVCI V KANADSKIH IN
ŠVEDSKIH NEGOVALNIH DOMOVIH
Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1052–1068

V kanadskih in švedskih institucijah dolgotrajne oskrbe zaposlujejo naraščajoče število moških imigrantov v skrbstvenem delu. Kljub temu je malo študij, ki bi razkrivale njihove vsakdanje izkušnje v teh okoljih. Avtor in avtorica – izhajajoč iz intervjujev z imigranti – primerjata, kaj jih je navedlo na skrbstveno delo v negovalnih domovih, kako pogajajo svojo družbeno vlogo ter kako usklajujejo in pogajajo norme moškosti. Študija pokaže prizadevanja imigrantskih skrbstvenih delavcev, da bi našli ravnotežje in uravnavali napetosti povezane z delom, ki je kodirano kot žensko. Poskušajo vzdrževati moškost tako, da ne bi izgubili kvalitet skrbnega pristopa pri svojem delu in v svojih družbenih interakcijah.

Ključni pojmi: migranti, moškost, dolgotrajna oskrba, skrbstveno delo, negovalni domovi

Daniel HOLTERMANN: FANTJE V SKRBBSTVENEM DELU?
 POKLICNA ORIENTACIJA NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA,
 ZDRAVJA IN SOCIALNEGA VARSTVA
 Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1069–1086

Poklici na področjih izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva so spolno segregirani, v njih prevladujejo ženske. Pojavlja se vprašanje, zakaj je tako. Teoretično, tradicionalna moškost in profesionalni habitus teh poklicev ne spodbujata fantov, da bi se odločali za izobraževanje na teh področjih. Kljub temu pa se nekateri fantje vseeno odločijo za te poklice. Kaj jih napelje k temu? Empirična evidenca iz raziskave v Nemčiji z več kot tri tisoč učenci pokaže, da so za fante ključni pozitivni dejavniki poklicne usmeritve v izobraževanju, zdravstvu in socialnem varstvu poklic staršev na teh področjih, vpliv matere in nevključenost v tehnične prostočasne aktivnosti. Pomembna ugotovitev analize je, da – če so skrbstvene in socialne aktivnosti del vsakdanjega življenja fantov – bolj verjetno izberejo poklicno pot na področju izobraževanja, zdravstva ali socialnega varstva.

Ključni pojmi: moškost, skrbstveno delo, poklicna orientacija, habitus, enakost spolov

Elli SCAMBOR, Marc GÄRTNER: PREPREKE IN PODPORE
 ZA MOŠKE V SKRBBSTVENEM DELU
 Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1087–1104

Avtorica in avtor analizirata refleksije koncepta »svoboda izbire«, uveljavljenega med tradicionalnimi ekonomisti, ki pa pogosto nasprotuje politikam enakosti spolov. Z uporabo matrice pogojev, ki sta jo vpeljala Strauss in Corbin (1996), analizirata različne družbene ravni in politike, ki lahko pojasnijo, zakaj na odločanje med plačanim in neplačanim delom vplivajo različni pogoji. Analiza pokaže, da v neegalitarnih razmerah »svoboda izbire« ni mogoča. Svobodna izbira zahteva, med drugim, boljše pogoje za moške, ki se želijo vključiti v skrbstveno delo v družini, kot je na primer starševski dopust, ki vključuje očete. Članek temelji na sekundarni analizi empiričnih podatkov in študij v Avstriji ter vključuje primerjalno perspektivo, ki temelji na mednarodnih študijah.

Ključni pojmi: enakost spolov, skrbstveno delo, moškost, racionalna izbira, plačna vrzel, skrbstvena vrzel

Iztok ŠORI: OČETJE SAMOHRANILCI, DEFICIT MATERINSKE LJUBEZNI
IN INSTITUCIONALNA DISKRIMINACIJA

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1105–1119

Članek kritično preišlja idejo materinske ljubezni v delih Fromma, Parsonsa in Balesa ter empirično preučuje vprašanja, kako očetje, ki sami skrbijo za otroke, razumejo to idejo in kako je ta vpeta v delovanje javnih institucij. Naracije v intervjujih so pokazale, da očetje materinsko ljubezen dojemajo kot edini primanjkljaj v skrbi za otroke. Medtem ko z vsakodneвно skrbjo zavestno ali nehote dekonstruirajo spolne norme in meje moškosti, jih hkrati vzpostavljajo na ravni manj oprijemljivega čustvenega doživljanja. Reprodukcijska ideja o materinski ljubezni na institucionalni ravni povzroča diskriminacijo očetov in marginalizacijo netipičnih moškosti.

Ključni pojmi: enostarševske družine z očeti, materinska ljubezen, arhetipi, očetovstvo, moškost

Živa HUMER: IZKUŠNJE PRIMARNIH ALI SAMOHRANILSKIH OČETOV
Z (NE)ENAKOSTJO SPOLOV

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1120–1135

Članek obravnava ambivalentne diskurze o sodobnem očetovstvu, pri čemer diskurza feminizma in enakosti spolov zagovarjata enakost v starševstvu, medtem ko diskurz skupin za očetovske pravice vztraja pri esencalističnem razumevanju spolnih vlog. Kljub spolno nevtralni zakonodaji v Sloveniji institucije pri dodeljevanju starševskih pravic očetom sledijo esencalističnemu diskurzu. Analiza dvanajstih intervjujev z očeti, ki so primarni skrbniki otrok, razkriva specifične okoliščine marginaliziranih in soudeleženi moškosti (Connell, 2005) ter opozori na strukturne neenakosti, s katerimi so se srečevali intervjuvani moški v prizadevanjih za starševske pravice. Moški so pojmovani kot sekundarni starši, in to pojmovanje je globoko vpeto v institucije, politike in vsakdanje prakse.

Ključni pojmi: vključeno očetovstvo, moškosti, enakost spolov, skupine za pravice očetov

Mojca FRELIH: IZZIVI MOŠKIH V NEFORMALNI OSKRBI
OSEB Z DEMENCO

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1136–1151

Članek osvetljuje oskrbo, ki jo izvajajo moški za svoje partnerke ali starše z demenco, in glavne izzive, s katerimi se soočajo v procesu oskrbe. Z van Genneповim modelom rituala prehoda, ki razlikuje med tremi fazami prehoda posameznika v novo družbeno vlogo (separacija/ločitev; liminalnost/prehod; ponovna integracija/povezava), avtorica analizira šest individualnih intervjujev z neformalnimi oskrbovalci, v katerih razbira izkušnje in spremembe, ki jih prinesejo skrbstvene odgovornosti v vsakdanje življenje neformalnih oskrbovalcev in prilagoditev potrebam ljudi z demenco. Ugotovitve analize, kako se moški soočajo s feminizirano prakso oskrbe, pokažejo potencialne za spreminjanje tradicionalnega pripisovanja oskrbe ženskam ter tudi specifične potrebe moških oskrbovalcev, kot so spolno specifična podpora javnih služb, boljša komunikacija z zdravstvenim osebjem in čustvena podpora.

Ključni pojmi: neformalna oskrba, moški, demenca, van Genneпов model rituala prehoda

UDK 329.055.2:327(4191.2:061.1EU)

Marko LOVEC, Ana BOJINOVIĆ FENKO: POPULIZEM
V ZUNANJI POLITIKI SREDNJE-EVROPSKIH DRŽAV

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1152–1172

V članku raziskujemo vpliv populizma v zunanji politiki na mednarodne odnose. Osredotočamo se na srednjeevropske države članice Evropske unije, kjer so populistni postali glavna politična sila. Izhajamo iz pristopa, ki temelji na vladnih preferencah, pri katerem kombiniramo mednarodno sistemsko raven s perspektivo tekmovalnosti med strankami. Popis tipov populistov, izdelan na temelju njihovih stališč glede izbranih zunanjepolitičnih vprašanj, in vpliv strankarskega programa na volilne izide kažeta na vse večjo polarizacijo v skupini populistov in njihovem omejenem uspehu zunaj vprašanja migracij. Rezultati potrjujejo ugotovitve v obstoječi literaturi glede sistemskih omejitev in politike "brez sprememb" (business as usual), vendar kažejo tudi na vse večji pozitivni vpliv sistemskih dejavnikov, na primer: vpliv naraščajoče nestabilnosti in krize v zunanjem okolju na polarizacijo in volilni uspeh populističnih strank.

Ključni pojmi: populizem, zunanja politika, srednja Evropa, mednarodni odnosi, politične stranke

Gregor TOMC: O NARAVI NADNARAVNEGA:
RECEPT ZA RELIGIJO RAZKRIT

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1173–1188

Religija ni biološko univerzalno, evolucijska adaptacija, značilna za vse posameznike kot prednost za preživetje. Gre za kulturno univerzalno, značilno za vse človeške družbe. To je spandnila, naključni stranski učinek naše adaptacije na jezik. Ker jezik ni organ, temveč spretnost, se razvija postopno v koevolucijskem procesu, od izključno konkretne to vse bolj abstraktne rabe. V analizi avtor zagovarja trditev, da sposobnost za religijo nastane s konkretnim jezikom, ki človeku omogoča konstrukcijo domišljjskega vedenja s pomočjo animizma in antropomorfizma, ki ju napajata vraževerje in kontingentne situacije. Vendar za religiozno spoznanje potrebujemo dodatno sestavino: transcendentalno izkušnjo s pomočjo halucinacij zunanjega sveta in nenavadnih telesnih občutij.

Ključni pojmi: religija, domišljjska aktivnost, konkretni jezik, vraževerje, transcendentalna izkušnja

Andrej KOHONT, Jožica ČEHOVIN ZAJC: POVEZANOST MED
VISOKO INTENZITETO DELA, DELOVANJEM ORGANIZACIJE
IN ZDRAVJEM DELAVCEV: OSREDOTOČENOST NA DELAVCE
ODRAŽANA V BOLJŠEM ZDRAVJU

Teorija in praksa, Ljubljana 2019, Vol. LVI, št. 4, str. 1189–1203

Prispevek obravnava povezanosti med intenziteto dela, delovanjem organizacije ter zdravjem delavcev v Sloveniji. Organizacije, v katerih delajo z nižjo intenziteto dela, so bolj osredotočene na potrebe zaposlenih in so obenem tudi finančno bolj uspešne. Na drugi strani rezultati pokažejo, da višja intenziteta dela statistično značilno poslabšuje zdravje delavcev. Rezultati raziskave potrjujejo potrebo po primerni porazdelitvi delovnih obremenitev in ustrezno oblikovanem delovnem okolju, ki se odraža v večji vključenosti posameznikov v delovne rezultate ter pripomore boljšemu zdravju zaposlenih.

Ključni pojmi: intenziteta dela, delovanje organizacije, zdravje zaposlenih, Slovenija